

ӘОЖ 332.146.2

С.Б. Байбосынов

Қазтұтынуодағы Қарағанды экономикалық университеті, Қазақстан Республикасы, Қарағанды қ.
E-mail: Ser_08031942@mail.ru

Еуразиялық интеграцияның өңірлік инновациялық жүйені дамытудағы мүмкіншіліктері

Мақалада Кеден Одағы мен Біртұтас экономикалық кеңістікке кіретін елдердің инновация саласында еуразиялық интеграцияның мүмкіншіліктерін өңірлік инновациялық жүйені дамытуда пайдаланудың теориялық және тәжірибелік сұрақтары қарастырылған. Инновациялық, білім беру мен ғылым саласындағы әрекеттестік болашақта ғылыми-инновациялық қызметті жандандыру үшін мол мүмкіндіктер ашпақ.

Көршілес елдермен арада қалыптасқан дәстүрлі байланыстар осы саладағы біршама әлеует барын көрсетеді. Бірақ та жағдайды біршама жақсарту үшін ашылмаған мүмкіншіліктер де жетерлік, ал бар мүмкіндіктер толық пайдаланылмауда. Осы интеграциялық үрдістердің әлеуетіне бағытталған нақты өңірлік стратегия әлі де болса жоқ. Жекелей алғанда өңірлік деңгейдегі мекеме кең ауқымды өзара байланыс орнату үшін толыққанды дайын емес. Кедендік одақ тек компанияларға ғана емес, сонымен бірге ғылыми мекемелерге де бәсекелестік қысымды күшейте түсуде. Осы қысым бір мезгілде жаңа мүмкіншіліктер туғызады сол кезде, егер болашақ тұтынушылардың қажеттіліктерін қанағаттандырудың келешегі жақсарса, оның ішінде инновациялық белсенділікті интенсификациялау есебінен.

Түйін сөздер: біртұтас экономикалық кеңістік, өңірлік инновациялық жүйе, инновациялық кеңістік, инновациялық интеграция.

S.B. Baibossynov

Eurasian integration capabilities in the development of the regional innovation system

The article describes the theoretical and practical issues of Eurasian integration capabilities in the development of regional innovation system regions of the CU and CES in innovation. It is established that in innovative, educational and scientific spheres can significantly extend the range of partners and a range of opportunities to enhance the research and innovation activities in the future.

Availability of traditional links with neighboring countries indicates considerable potential in this area. However, there are still undiscovered potential for significant improvement, and not having the ability to be used until the end. There is no more clear national strategy aimed at the potential of these integration processes. Institutions particularly at the sub national level, not quite ready to establish relationships in the broader regional context. Customs union increases competitive pressure not only on the company but also for scientific institutions. This pressure also creates new opportunities and if prospects improved to meet the needs of future customers, including through the intensification of innovation.

Keywords: single economic union, regional innovation system, innovation space, innovative integration.

С.Б. Байбосынов

Возможности евразийской интеграции в развитии региональной инновационной системы

В статье рассмотрены теоретические и практические вопросы возможности евразийской интеграции в развитии региональной инновационной системы регионов стран ТС и ЕЭП в инновационной сфере. Установлено, что взаимодействие в инновационных, образовательных и научных сферах позволяет значительно расширить круг партнеров и спектр возможностей для активизации научно-инновационной деятельности в перспективе.

Наличие традиционных связей с соседними странами указывает на значительный потенциал в этой области. Однако есть еще нераскрытые возможности для значительного улучшения ситуации, а имеющийся возможности использованы не до конца. Не существует еще четкой региональной стратегии, нацеленной на потенциал этих интеграционных процессов. Учреждения, в частности, на субнациональном уровне, не совсем готовы для налаживания взаимосвязей в широком региональном контексте. Таможенный союз увеличивает конкурентное давление не только на компании, но и на научные учреждения. Это

давление одновременно создает и новые возможности в том случае, если улучшаются перспективы удовлетворения потребностей будущих клиентов, в том числе за счет интенсификации инновационной активности.

Ключевые слова: единый экономический союз, региональная инновационная система, инновационное пространство, инновационная интеграция.

Еуразиялық интеграция барысында инновациялық даму мәселелерін жұмыла шешуде іс-қимылды біріктіру басымдылықты міндеттердің біріне айналуы тиіс. Президент Н.Ә.Назарбаевтың бастамасымен және тікелей ықпалының арқасында таза экономикалық байланыстарды нығайтуға бағытталған идеяның бүгінгі күні өз маңыздылығын дәлелдеп, аймақта біртұтас инновациялық кеңістік құруға да мүмкіншілік жасауда. «Инновациялық-технологиялық кооперация» 10 – 15 жылға арналған еуразиялық бағдарламасын құру туралы президенттің өз ұсынысын білдіруі, осы бағыттың өзектілігін және болашағын көрсетеді. Н.Ә.Назарбаевтың пікірінше, «Біртұтас экономикалық кеңістік (БЭК) инновациялар мен күшті технологиялық тасқынның территориясына айналуы керек, сондықтан еуразиялық интеграцияның қатысушыларының модернизациялар мен инновациялық даму жалпы алғышарттарын түзу қажет» [1].

Әлемдік экономиканың бүгінгі күнгі даму динамикасы мен тенденциялары жеке мемлекеттің немесе елдің емес белгілі-бір одақтар, альянстар немесе конфедерациялардың біріккен іс-қимылының нәтижеге жеткізуін көрсетіп отыр. Жаһандану жағдайында экономикалық интеграцияның ролінің артуына себеп болуда. Шетелдік тәжірибеде экономикалық ынтымақтастықтан инновациялық және технологиялық өзгерістерді жүзеге асыруда біріккен жобалардың қолға алынып жатқанын байқаймыз.

Брюссельде өткен «Экономикалық интеграция, инновациялық динамика және өсу» конференцияда қаржылық нарықтардың интеграциясы мен өндірістік мамандандудың өсу контекстінде әлемде жеткілікті түрде интенсивті талқыланды [2]. Экономикалық интеграцияны саяси деңгейдегі әріптестік сүйемелдесе, ол инновациялық қызметтің қарқын алуына мүмкіндік туғызатынын көрсететін моделді Д. Броу мен М. Рута құрды. Бұл жағдайда фирмалар таза және жұмсақ бәсекелестікте болады деп түсіндірді [3]. С. Браун, экономикалық интеграция, өнімдік және үрдістік инно-

вациялар мен салыстырмалы сұраныстың күзіреттілігін халықаралық олигополия моделі призмасы арқылы өзара байланысын талдап, бәсекелестіктің азаюы фирмаларды өнімдік инновацияларды инвестициялауға және біліктілікті жұмыс күшіне деген сұранысын ынталандыратын дәлелдеді [4].

2000 жылдардың басындағы инновациялық дамуда салмақты ілгерлеушіліктің болмауы, Еуроодақтың (ЕО) кеңеюімен байланысты мәселелер және тұрғындардың қартаюы – барлық осы факторлар инновациялық саясаттың жаңа бағыттары бойынша Еурокомиссияның ұсыныстарының негізіне айналды. Осы ұсыныстар жинақталып «Инновациялық саясат: Лиссабон стратегиясы контекстіндегі заманауи тәсілдеме» құжатында келесідей басымдықтар ерекшеленді:

- ұлттық саясат және олардың интеграциялануының барлық бағыттарының инновациялық құраушыларын күшейту жолымен инновациялық орта қалыптастыру;
- жаңа енгізілімдерге біршама қаблетті нарықтарды қолдауды көздейтін нарықта инновацияға деген сұранысты ынталандыру және «үздіктер» нарығы тұжырымдамасын пайдалану;
- мемлекеттік сектордағы инновацияларды ынталандыру және мемлекеттік әкімшіліктің бюрократиялық консерватизмін өткеру;
- өңірлік инновациялық саясатты күшейту [5].

ЕО аясында ұлттық ғылыми-техникалық саясаты сипатының өзгеруі экономикадағы жаңа білімді таратуға негізгі күшті жұмылдыру, инновациялық саясаттың өңірлік аспектісі маңыздылығын жоғарлата түсті. Нәтижесінде өңірлік саясат жоғары деңгейде құрылымдық сипат алып, оның қайта бөлушілік сипаты әлсірей түскен. Үкіметтің іргелі зерттеулер мен ғылыми кадрларды даярлаудағы ролі артып, ал өңірлер инновацияларды тарату саясатын жоғары деңгейде өмірге енгізуде. Жекелей алып қарасақ Ұлыбританияның Шығыс Мидленд, Солтүстік-Шығыс, Уэльс және Шотландия өңірлерінің

өзіндік инновациялық стратегиялары бар және ЕО инновациялық бағдарламаларына белсенді қатысуда [6].

ЕО және еуропаның дамыған мемлекеттерінің тәжірибесін ескере отырып, еуразиялық интеграция жағдайында қолайлы экономикалық және саяси қарым-қатынас орнаған БЭК кіретін елдермен өнеркәсіп, білім, ғылым, жаңа технологиялар саласында бірлескен жобаларына қатысу немесе жасау маңызды. Мемлекеттің «2050 Стратегиясы», әлемнің бәсекеге қаблетті 30 елінің қатарына ену және қуатты ұлттық инновациялық жүйенің (ҰИЖ) жұмыс істеуі үшін, оның базалық институттарын дамыту қажет.

Отандық экономикада инновациялық жүйені дамыту қолға алынғанымен макроэкономикалық деңгейде интеграциялық мәселелерді шешу де маңызды. Еуразия идеясын ұсынушы және оны іс жүзіне іске асырылу мүддесін қорғаушы басты тұлға Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың пікірінше: «XX және XXI ғасырлар тоғысында нақты тарих жағдайында Еуразия тұрғысында ойлауларым келесідей ұстанымдарға негізделген.

Біріншіден, мәдениет пен өркениет факторларының маңыздылығын жоғалтпай, мен интеграцияны бәрінен бұрын экономикалық прагматизм негізінде құруды ұсындым.

Интеграциялық процесстердің басты қозғаушысы – геосаяси идеялар мен жалаң ұрандар емес керісінше нақты экономикалық қызығушылықтар.

Сондықтан болашақ Еуразиялық Одақтың түпқазығы – Біртұтас экономикалық кеңістік (БЭК) халықтардың кең көлемді аумақта біртұтас сәтті дамуының көрінісі болмақ.

Екіншіден, ең бастысы интеграциялық үрдістердің еркін болуының жақтаушысы болып қала бермекпін. Әр мемлекет және қоғам жаһандану әлемінде өмір сүріп жатқанын түсініп, біртұтас кеңістікке түсінісе отырып ұмтылулары керек. Еркін интеграция халық пен мемлекеттің қызығушылықтары негізінде құрылса, бұл өркениет пен өркендеуге деген қысқа жол болмақ.

Үшіншіден, Еуразиялық Одақ теңдік қағидалары ұстанылатын, бір-бірінің ішкі ісіне араласпайтын, егемендік құрметтелетін және мемлекеттік шекараға қол сұғушылық болмайтын негізде құрылатын мемлекеттер бірлестігі болуы керек.

Төртіншіден, нақты және өзіне тән өкілеттіліктері бар, өзара келісім негізінде, әр қатысушы мемлекеттер қызығушылықтарын ескеретін Еуразиялық Одақтың ұлттық деңгейден жоғары органы құрылуын ұсынамын. Бірақ бұл саяси егемендіктен бас тарту дегенді білдірмейді. Еуропалық одақты құрудың тәжірибесінде осы қағидалар сәтті интеграциялық әріптестік орнатуға негіз болды» [1].

Экономикалық даму және сауда министрі Қ.Н.Келімбетовтің келтірген мәліметі бойынша «2011 жылдың 9 айының көрсеткіші бойынша Қазақстан мен өзге де Кедендік одаққа қатысушы елдер арасындағы тауар айналымы 17,8 млрд. АҚШ долларын құрап, 2010 жылдың қаңтар-қыркүйек айларымен салыстырғанда 46,2 % өсім көрсеткен»

Кедендік Одақ Еуразия идеясын жүзеге асырудағы нақты қадам болғаны және осы одақ аясында бәсекелестік қаблетті арттырып, инновация негізделген күшті экономика қалыптастыруы тиіс [7].

Ресейлік автор И.Р. Кормановскаяның пікірінше «Экономиканың инновациялық даму жолына өтуі мен оның тұрақты қалыптасуын қамтамасыз етуші базалық институты болып, өңірлік инновациялық жүйе (ӨИЖ) табылады. Ал мемлекет ӨИЖ қалыптастыруда шешуі роль ойнайды. ӨИЖ сәтті қызмет жасауы жүзеге асырылатын мемлекеттік (өңірлік) саясат пен билік, қоғам, ғылыми қауым мен бизнестің әрекеттестігімен анықталады» деп көрсеткен [8].

ҰИЖ базалық институттарының бірі ретінде ӨИЖ қарастыру Қазақстан жағдайына да сай келеді. Сондықтан еуразиялық интеграцияның ӨИЖ дамытудағы мүмкіншіліктері зерттеу маңызды. Біздің көқарасымыз бойынша, атап өтуіміз керек еуразиялық интеграция шеңберінде инновациялық даму ауқымындағы әріптестік жаңадан басталып жатқан жоқ, ол осы саладағы екі жақты әрекеттестік тәжірибесіне сүйенеді және еуразиялық интеграция осы әріптестікті оған жоғары тиімділікті мән беріп, сапалық жаңа деңгейге жеткізуі тиіс.

Ресейлік сарапшы Г.И. Чуфринаның пікірінше Қазақстан, Ресей және Беларусь арасында БЭК қалыптасқанға дейін ғылыми-техникалық даму мен іскерлік байланыстар бойынша қабылданған өзара шаралар тек екі жақты мемлекетаралық болып, үш ел алдында тұрған халық шаруашылығы деңгейіне сай болмады [9].

Ендігі кезекте өңіраралық байланыстарды нығайту арқылы еуразиялық интеграцияның экономикалық тиімді жақтарын пайдалану аса қажет. Интеграциялық үрдістердің мүмкіншіліктері пайдаланудың тетіктері ретінде келесі шаралар жиынтығын ұсынуға болады:

- біріншіден, білім және ғылым саласында бұрыннан қалыптасқан қолайлы қарым-қатынастарды ескере отырып, тәжірибе алмасудан бөлек, бірлескен жобалар ауқымын кеңейту (әзірше бұл тетіктер тек біржақты сипатқа ие, нақтырақ айтқанда Қазақстандық мемлекеттік органдар бағдарламаларын Ресейлік ұйымдар орындауда, мемлекеттік мекемелер оларға тапсырыс беруде, Ресей немесе Беларусь тарапынан мұндай ұсыныстар жоққа тән);

- екіншіден, Беларусь елінің ауылшаруашылық техника саласы мен баламалы қуат көзін пайдалану және энергия сақтау технологиясы саласының тәжірибесін ескере отырып, әріптестікті нығайту (бұл бағытта жұмыстар жүргізілуде, айта кетсек облысымыздағы бірлескен ҚазБелАЗ кәсіпорны);

- үшіншіден, «Қарағанды фармацевтикалық заводы» ЖШС, «Сантехпром» ЖШС, «Рapid» ЖШС, «Азия Метиз» ЖШС, «Промстройинструмент» ЖШС сияқты бірлескен кәсіпорындар құру арқылы өңірде инновациялық белсенділікті арттыру;

- төртіншіден, инновациялық технологиялар мен ғылыми жетістіктерді пайдалану арқылы аймақтардың экономикалық тұрақты дамуы мен кооперациялық байланысын іске асырудың құралы және өткізушісі болып қызмет көрсетуші «Металлургия-Металлөндеу» индустриалық паркінің әлеуетін барынша пайдалану;

- бесіншіден, «Сарыарқа» ЕЭА базасында бәсекеге қаблеттілік әлеуеті жоғары, инновациялық технологиялар мен өнімдер шығаруға бейім фирмалар мен кәсіпорындарды тарту немесе құру;

- алтыншыдан, өңірлік экономиканың бәсекеге қаблеттілігін арттыратын және инновациясы бар ғылыми жобаларды, техникалық әзірлемелерді және интеллектуалдық құқығын иеленген өндірістік жобаларды қаржыландыру мен іске асыруға ниетті инвесторлармен тиімді бизнес жобаларды іске асыру.

Осы аталған пункттерді пайдалану еуразиялық интеграцияның ӨИЖ серпін беріп, мемлекеттік деңгейде қабылданған бағдарламалар мен іс-шаралар кешенін жүзеге асыруға және оларда көрсетілген стратегиялық мақсаттарға жетуге өз ықпалын тигізери анық. Инновацияларды қолдау мен дамытуға бағытталған өңірлік жүйенің еуразиялық интеграция жағдайында стратегиялық міндетін орындауын төмендегі 1-суреттен көруге болады.

1-сурет – Еуразиялық интеграция жағдайында ӨИЖ стратегиялық мақсатты орындаудағы ролі

Жоғарыда сызбанұсқада көрсетілгендей Еуразиялық интеграция үрдістердің қандай жағдайда болмасын өңірлік экономикаға әсерін тигізетінін байқаймыз. Сондықтан жаһандану үрдісі мен еуроинтеграцияның теріс әсеріне қарсы тұрудың амалы инновациялық белсенділікті арттыру, өндіруші және өңдеуші саланы дамыту бәсекеге қаблеттілігін күшейту, өңірлік экономиканы әртараптандыру үрдісін жалғастыру және бастысы осы аталағандарды біріктіруші ӨИЖ құру.

Қазақстан Республикасының БЭК және Кедендік одаққа қосылған бері тауар айналымында, статистика саласы мамандарының айтуынша, қазақстандық экспорттың басым бөлігін минералды азық-түлік құрайды. Олар Кедендік одақ елдеріне шығарылатын жалпы экспорт көлемінің 40,4% құрап отыр. Мұндағы метал мен одан жасалаған өнім - 24,5%, химия өндірісінің өнімдері - 14,1%.

ҚО елдерінен келетін минералды азықтың басым бөлігі, атап айтар болсақ 27,5%, Ресей Федерациясы мен Беларусь Республикасына тиесілі. Машиналар мен құрылғылар – 23,1%, метал мен одан жасалаған өнім – 17,2%, химия өндірісінің өнімдері – 11,8%, жануар және өсімдік текті өнімдер мен дайын өндіріс тауарлары – 10,5%.

2012 жылдың қорытындысы бойынша Қарағанды облысының 2046 кәсіпорындарының инновациялық қызметіне статистикалық байқау жүргізілді. 2012 жылы технологиялық инновация барын 77 кәсіпорын (2011 ж. – 71 кәсіпорын) көрсетті. Кәсіпорындардың инновациялық

белсенділігі 3,8% құрады.

2011 жылмен салыстырғанда инновациялық өнім көлемі 2 есеге көбейді, 30891,6 млн. теңгені құрады, инновациялық сипаттағы қызметтер 3098,8 млн. теңге көлемінде көрсетілді. Өнеркәсіптік кәсіпорындардың инновациялық өнімдері арасында қайта енгізілген немесе елеулі технологиялық өзгерістерге ұшыраған өнімдердің үлес салмағы едәуір – 76,5% және жетілдірілген өнімдер – 14,3%.

2012 жылы аяқталған инновациялары бар кәсіпорындардың инновациялық қызметінің негізгі түрлері: жаңа технологиялар, жабдықтар, материалдардың енгізілуі – 70,3% және ғылыми-зерттеу қызметі – 17,6% болды.

2012 жылы технологиялық инновацияларға жұмсалған күрделі және ағымдағы шығындар 9319,9 млн. теңгені құрады (2011 жылы – 8809,9 млн. теңге). Оған қоса технологиялық инновациялармен байланысты машина және жабдықтарды сатып алуға шығындар 20,9%-ды құрады, өндірістік процестердің жаңа өнімдерді зерттеу және өңдеу шығындарына 20,2% бағытталды, инновацияға қатысты өндірістік жобалау және өндірісті дайындаудың басқа түрлеріне – 0,7%. Инновациялық жобаларға инвестиция салудың негізгі бөлігін кәсіпорынның меншікті қаражаты құрайды – 85,6%, шетелдік инвестициялар – 4,8% [10].

Осы жоғарыдағы көрсеткіштерді есепке ала отырып және өңірдегі ғылым мен инновацияның даму тенденциясын ескеріп, Еуразиялық интеграция жағдайында ӨИЖ-ге SWOT талдау жасасақ, 1-ші кестеде.

1-кесте – Еуразиялық интеграция жағдайында ӨИЖ-і SWOT талдау

Күшті жақтары	Әлсіз жақтары
<p>өңірдегі тұрақты элеуметтік-экономикалық жағдай;</p> <p>элементтік капиталдың жоғарылығымен байланысты қолайлы инновациялық орта;</p> <p>инновациялық өнім көлемінің өсуі;</p> <p>технологиялық инновацияларға жұмсалған күрделі және ағымдағы шығындар өсуі;</p> <p>интеграциялық үрдістер жағдайында ғылым мен білім саласының тұрақты байланысы;</p> <p>өңірдің инвестициялық тартымдылығы мен саяси тұрақтылық.</p>	<p>билік, бизнес және ғылымның арасында әрекеттестіктің өте төмен деңгейі мен үйлесімділіктің тиімсіздігі;</p> <p>ӨИЖ негізгі жүйе құраушы институттарының бірі саналатын өңірлік венчурлік қордың жоқтығы;</p> <p>ӨИЖ базалық институттарының инновациялық жобаларды қолдаудағы қызметінің тиімсіздігі;</p> <p>инновациялық ортаны дамытудағы іс-қимылдардың әлсіздігі;</p> <p>өңірлік деңгейдегі инновациялық бастамаларды қарастыру мен қолдау шараларының мерзімдік ұзақтығы мен нақты тетіктерінің жетімсіздігі;</p> <p>интеграциялық үрдістер жағдайында өңірдің инновациялық өнімдер мен қызметтер шығарудағы бәсеке қаблеттілігінің төмен деңгейі.</p>

1-кестенің жалғасы

Мүмкіншіліктер	Қауіптер
<p>БЭК аумағында инновациялық белсенділігі мен инновациялық әлеуеті мол компанияларды тарту арқылы біріккен кәсіпорындарды құруды жалғастыру; «Ашық инновация» және «Краудсорсинг» әдістерін қолдану арқылы ӨИЖ қатысушылардың жұмысын жандандыру; өңірдегі ЖОО мен ҒЗИ бар болуы және жоғары кадрлық әлеует; ӨИЖ кейбір түйінді элементтерінің болуы, олар: технопарк, салалық кластер, қалыптасқан АЭА және т.б; мемлекеттік даму институттарының болуы; пйдаы қазбалар мен шикізат көздерінің мол қоры.</p>	<p>КО жұмыс істеуімен және 2015 жылдан бастап әрекет ететін ЕЭО байланысты отандық инновациялық кәсіпорындарды тікелей қолдаудың әлсіреуі; инновациялық өнімдерге деген сұраныстың төмен деңгейі; БЭК аумағында қандай инновациялық өнімдерге деген сұраныстың жете зерттелмеуі; жергілікті бизнес құрылымдарының білім мен ғылымға араласуының өте төмен деңгейі; екінші деңгейлі банктердің инновациялық жобаларды қаржыландыру механизмдерінің жетімсіздігі мен пайыздық мөлшерлемелерінің жоғары болуы; билік органдарының ӨИЖ жұмысына енжарлық танытуы; технологиялық трансферттерге баса назар аударудың өңірлік инновациялық әлеуетке тигізетін кері әсері; ғылыми әзірлемелер мен инновациялық жобалардың коммерциялануындағы жүйе құраушы базалық институттар тарапынан қолдаудың жетімсіздігі және бизнестен қолдау таппауы.</p>
<p><i>Ескерту:</i> сызбанұсқа автор құрастырған.</p>	

Бүгін күні инновациялық тауарлар шығаруға кедергі келтіріп отырған, инвестиция тарту, инновациялық тауарларға деген сұраныстың аздығы деген сияқты сипаттағы мәселелерді ше-

шуде осы аталған еуразиялық интеграцияның мүмкіндіктерін пайдалану арқылы шешуге болатынын көреміз.

Әдебиеттер

- 1 Назарбаев Н. А. Евразийский Союз: от идеи к истории будущего / Н. А. Назарбаев // Известия. – 2011. – 25 октября. – URL: <http://izvestia.ru/news/504908>
- 2 ECONOMIC INTEGRATION, INNOVATION DYNAMICS AND GROWTH <http://www.cer.ethz.ch/resec/research/workshops/brussels.pdf>
- 3 Brou D., Ruta M. (2011) Economic integration, political integration or both? Journal of the European Economic Association. Vol. 9(6): pp.1143–1167.
- 4 Braun S. (2008) Economic Integration, Process and Product Innovation, and Relative Skill Demand. Review of International Economics. Vol. 16(5): pp.864-873.
- 5 Innovation Policy: updating the Union's approach in the context of the Lisbon strategy. Communication from the Commission to the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Brussels. – 11.03.2003.
- 6 Шелюбская Наталья, Новые направления инновационной политики ЕС // Управление инвестиционной и инновационной деятельностью http://vasilievaa.narod.ru/ptpu/12_4_03.htm
- 7 Елена Шаерман Товарооборот между Казахстаном и остальными членами ТС составил почти \$18 млрд - Минэкономразвития http://kazakh-zerno.kz/index.php?option=com_content&view=article&id=47795&fromfeed=1
- 8 Кормановская И.Р. МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ ИННОВАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ
- 9 Чуфрин Г. И. Очерки евразийской интеграции / Г. И. Чуфрин. – М.: Весь Мир, 2013. – 128 с.
- 10 Қарағанды облысындағы кәсіпорындардың инновациялық қызметі туралы <http://karaganda.stat.kz/publish/bulletin/2013/s20>

References

- 1 Nazarbayev N.A. Evrazijski Sojz: ot idei k istorii budushhego / N.A.Nazarbayev // Izvestia. - 2011. - October 25. – URL: <http://izvestia.ru/news/504908>
- 2 ECONOMIC INTEGRATION, INNOVATION DYNAMICS AND GROWTH <http://www.cer.ethz.ch/resec/research/workshops/brussels.pdf>
- 3 Brou D., Ruta M. (2011) Economic integration, political integration or both? Journal of the European Economic Association. Vol. 9(6): pp.1143–1167.
- 4 Braun S. (2008) Economic Integration, Process and Product Innovation, and Relative Skill Demand. Review of International Economics. Vol. 16(5): pp.864-873.
- 5 Innovation Policy: updating the Union’s approach in the context of the Lisbon strategy. Communication from the Commission to the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Brussels. – 11.03.2003.
- 6 Shelyubskaya Natalia, Novie napravleniia innovatsionnoi politiki // Upravlenie investitsionnoi i innovatsionnoi deiatel'nostiy http://vasilievaa.narod.ru/ptpu/12_4_03.htm
- 7 Elena Shaerman Tovarobarot mezhdru kazachstanom i ostalnymi chlenami TS sostavil pochni \$ 18 mlrd – Mineconomrazvitiia http://kazakh-zerno.kz/index.php?option=com_content&view=article&id=47795&fromfeed=1
- 8 Kormanovskia I.R. Metodologicheskie osnovy formirovaniia i razvitiia regionalnoi innovatsionnoi sistemy
- 9 Chufrin G.I. Ocherki evrazijskoi integratsii / G.I.Chufrin. - M.: Ves Mir, 2013. - 128 s.
- 10 Karagandy oblysyndagy kasiporyndardyn innovatsional'nykh kuzmeti turaly <http://karaganda.stat.kz/publish/bulletin/2013/s20>